

Személyzet nélküli könyvtárak

TÓTH MÁTÉ

OSZK – KÖNYVTÁRI INTÉZET

KUTATÁSI ÉS SZERVEZETFEJLESZTÉSI OSZTÁLY

TOTH.MATE@OSZK.HU

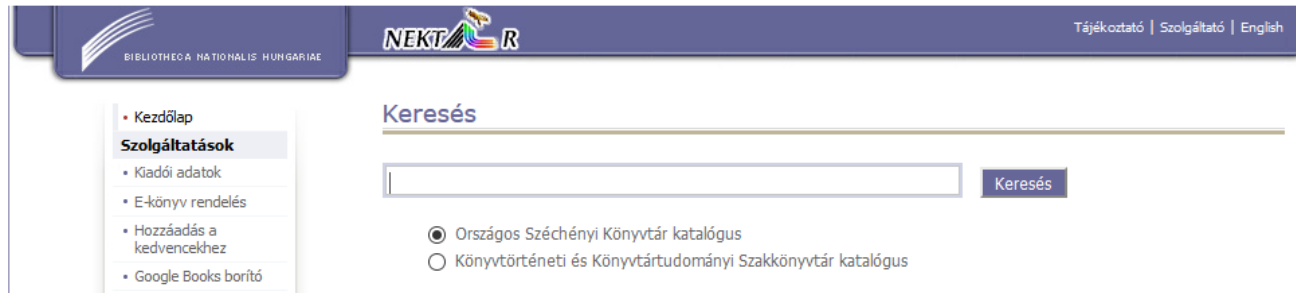

KÖNYVTÁRI INTÉZET

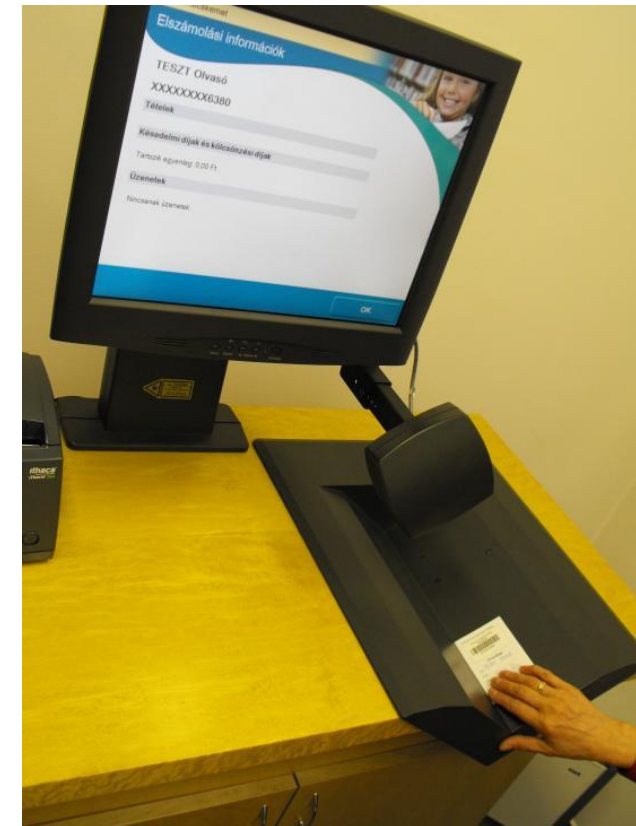
Trendek – más szektorok

Trendek – 0-24 + „Staffless” a könyvtárban

The screenshot shows the search page of the National Library of Hungary (NEKT R). The header includes the logo and navigation links for 'Tájékoztató', 'Szolgáltató', and 'English'. A sidebar on the left lists services like 'Kezdőlap', 'Szolgáltatások', 'Kiadói adatok', 'E-könyv rendelés', 'Hozzáadás a kedvencekhez', and 'Google Books borító'. The main search area features a search bar, a 'Keresés' button, and two radio button options: 'Országos Széchényi Könyvtár katalógus' (selected) and 'Könyvtörténeti és Könyvtartudományi Szakkönyvtár katalógus'.

Trendek – használó szemszögéből

Képtelen időpontokban is álljanak rendelkezésre a kedvenc szolgáltatásaink!

Mert:

- Elfoglaltak vagyunk
- Lusták vagyunk
- Kényelmesek vagyunk
- Különlegesek vagyunk
- Szeretjük magunk beosztani az időnket

A könyvtárak miért lógnának ki a sorból?

Trendek – a fenntartó oldaláról

- ❑ Munkaerőhiány
- ❑ A képzési előírások szigorodnak
- ❑ Növekvő bérköltségek
- ❑ Jóléti szolgáltatásokra szánt összegek csökkenése
- ❑ Kényszer a szolgáltatások színvonalának, elérhetőségének állandó javítására

Mi a személyzet nélküli könyvtár?

Staffless library – open library

- Valójában személyzet nélküli órákról van szó.
- A fogalom elsősorban a nyitvatartás – könyvtárosok munkaidején túli – kiterjesztéséről, és nem új intézmények felállításáról szól.

Mit kínál?

- Hozzabb hozzáférést
- Szabadpolcos állomány kölcsönzése, visszavitele és helyben olvasása
- Számítógépek, informatikai infrastruktúra használata
- Közösségi tér

Több vagy kevesebb?

Kevesebb:

- Szolgáltatások egy jelentős része nem elérhető
- A terek egy része nem elérhető
- A tartalmak egy része nem elérhető

Több

- Nyitva tartás – nem szokványos időpontokban is rendelkezésre áll

Több vagy kevesebb?

- Nincs ott a személyzet

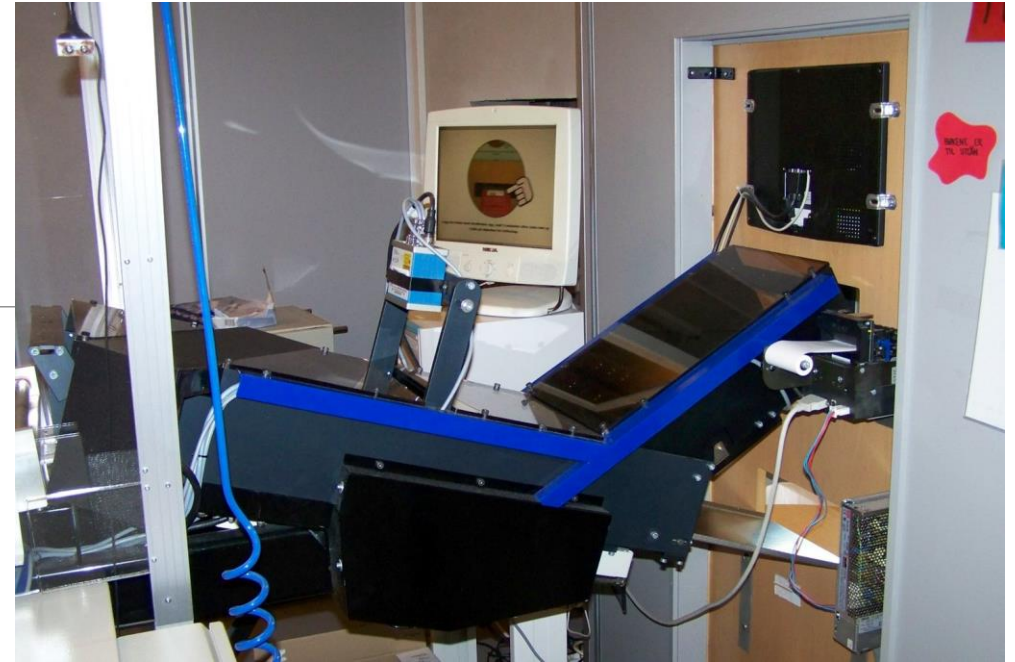
Előzmények

Szabadpolc vita

- Beengedjük-e az olvasót a raktárba?
- A nélkülözhetetlenek hitt könyvtáros hirtelen nélkülözhető lett.
- Az angolszász világban a két világháború között, Németországban a II. világháború után lett általános a szabadpolc.

Kölcsönző automaták

Digitalizálás

Távol-keleti tapasztalatok

Tokió

- 14 könyvtári egység a metróállomásokon
- 0-24 órás kölcsönzés
- Korlátozás nélküli hozzáférés

Sanghaj

- Egy hónap alatt negyedével csökkent az állomány

Taipei

- Lopásgátló rendszer bevezetése
- Ha kölcsönzés nélkül kísérelt meg könyvet kivinni, automatikusan rázárták az ajtót!

Skandinávia

Dánia

- ❑ 2004-ben Gjernben indult az első nagy sikerrel.
- ❑ Építve a távol-keleti tapasztalatokra kidolgozták a technikai védelem rendszerét.
- ❑ Közbizalom szintje magas, az emberek szívesen használják.
- ❑ Bizonyos használói rétegek (pl. férfiak) egyenesen preferálják a személyzet nélküli órákat.
- ❑ Minden közkönyvtárban vezessék be a személyzet nélküli órákat, jelenleg 297 ilyen szolgáltatóhely működik.

Norvégia

- ❑ Egyetemi könyvtárak – egyetemi kampuszok gyakorlatilag személyzet nélküli könyvtárak.

Viták

És mi lesz a személyzettel?

- Írország – a szakszervezet mozgalmat indított ellene, Dániában alapvetően pozitívan fogadták.
- Lassan elavulunk és irrelevánssá válunk vagy innovatív szolgáltatásokkal megújulunk, hogy hosszú távon is szükség legyen ránk?

Esélyegyenlőség?

- Csak beiratkozott olvasók léphetnek be.
- A gyerekek könyvtárhasználatát korlátozni kell a személyzet nélküli órák alatt.

Biztonsági kérdések

- Kamerarendszer, személyiségi jogok
- Sokkal kevesebb károkozás történt, mint amire számítottak

Összegzés helyett: hazai esélyek

- Közbizalom szintje megengedi-e a személyzet nélküli könyvtárak bevezetését?
- A használók közössége képes lenne-e élni a szabadsággal?
- Ha valaki kísérletezne ilyennel, vajon a fenntartó megértené-e, hogy nem tiszta megtakarításról hanem befektetésről és a szolgáltatási színvonal fejlesztéséről szól a történet?
- A könyvtárosok vajon képesek lennének-e hitelesen képviselni a koncepciót?
- Vajon sikerül-e a cselekvés kockázatai mögött meglátni a nem cselekvés kockázatait is?

Irodalom

Johannsen, Carl Gustav: Staff-less libraries. Cambridge – Kidlington, Chandos Publishing, 2017.

Johannsen, Carl Gustav: Staffless libraries – recent Danish public library experiences = New Library World, 2012. (113. évf.) 7-8. sz. 333-342. p.

Köszönöm a figyelmet!

TÓTH MÁTÉ

OSZK – KÖNYVTÁRI INTÉZET

KUTATÁSI ÉS SZERVEZETFEJLESZTÉSI OSZTÁLY

TOTH.MATE@OSZK.HU

KÖNYVTÁRI INTÉZET